

Ympäristökertomus 2019
YMPÄRISTÖVASTUU
– OSA KAIKKEA
TOIMINTAAMME

SISÄLLYS

3	Ympäristövuosi 2019
4	JÄTTEET
4	Jätteen kokonaismäärä laski
8	Jätehuollon kustannukset nousivat
9	Muovin keräys yli kaksinkertaistui
10	ENERGIA
10	Kokonaisenergiankulutus väheni
12	Energiatehokkuustyöstä säästöjä
13	HIILIJALANJÄLKI
13	Hiilijalanjälki pysyi ennallaan
14	KOULUTUKSET, NEUVONTA JA VIESTINTÄ
14	Koulutimme aktiivisesti henkilökuntaa
15	Viestinnällä näkyvyyttä ympäristöasioille
17	YMPÄRISTÖTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Ympäristövuosi 2019

Vuonna 2019 saimme HUSista entistä ympäristöystävällisemmän. Teimme yhteistyötä kuntayhtymän viisivuotisen ympäristöohjelman 2016–2020 tavoitteiden eteen laajasti läpi koko organisaation. Kiitos saavutetuista tuloksista kuuluu koko henkilökunnalle.

Vuoden 2019 ympäristötyön tuloksena jätteen kokonaismäärä HUSissa laski, muovin keräys yli kaksinkertaistui, energiankulutus väheni ja hiilijalanjälki pysyi toiminnan kasvusta huolimatta ennallaan.

Kolme tärkeintä ympäristöpäämääräämme ovat ympäristötietoisuuden ja -johtamisen kehittäminen, ympäristöhaittojen jatkuva vähentäminen sekä resurssi- ja tilaisuuksien sisällyttäminen osaksi kaikkea toimintaa. Kuluneen vuoden aikana teimme ympäristöasioita ja -vastuuta näkyväksi viestinnän keinoin useissa eri kanavissa ja tilaisuuksissa.

Henkilökunnan kiinnostus ympäristöasioita kohtaan näkyi aktiivisuutena ja kehittämishaluna. Tätä tukemaan HUS Ympäristökeskus koulutti henkilöstöä sekä ohjasi ja kannusti

toimimaan ympäristövastuullisesti arjen pienilläkin teoilla. Käytännön neuvonnan lisäksi ympäristöasiantuntijat kehittivät yhdessä HUSin muiden toimijoiden sekä ulkopuolisten konsulttien kanssa muun muassa tehokkaampaa jätehuoltoa, energiansäästötoimia, hankintojen ja rakentamisen ympäristövastuuta, kemikaaliturvallisuutta ja viisaita liikkumistapoja.

Laadimme yhdessä KEINO-osaamiskeskuksen ja muiden yliopistollisten sairaanhoitopiirien kanssa päivitetyn sairaanhoitopiirien vastuullisten hankintojen oppaan, joka valmistui tammikuussa 2020. Jo tätä ennen HUSin hankintastrategian mukaisesti hankintojen vastuullisuus on kattanut niin yhteiskuntavastuun kuin ympäristövastuun näkökulmat. Vuonna 2019 HUS Logistiikan yhteishankinnoissa jo 62 prosentissa oli käytössä vastuullisuuskriteereitä.

Loppuvuonna 2019 valmistui HUSin uusi strategia 2020–2024. Strategia painottaa vahvasti vastuullisuutta. Tavoitteenamme on HUSin hiilineutraalisuus vuoteen 2030 mennessä sekä kestävän kehityksen noudattaminen kaikessa toiminnassa.

JÄTTEET

Jätteen kokonaismäärä laski

Vuonna 2019 HUSissa kertyi jätettä oman jätehuollon kautta kerättynä 8270 tonnia, mikä oli 230 tonnia edellisvuotta vähemmän. Ottaen huomioon toimintamme kasvun ja lukuisat kiinteistökorjaukset, oli kokonaisjättemäärän väheneminen erityisen positiivinen saavutus.

Kokonaisjättemäärästä yhdyskuntajätettä eli sekajätettä ja erilliskerättävää, hyödynnettävää jätettä oli noin 80 prosenttia ja loput 20 prosenttia oli terveydenhuollolle ominaisia ja vaarallisia jätteitä tai rakentamiseen ja kiinteistöhoitoon liittyviä jätteitä.

Vuoteen 2018 verrattuna vähennystä oli sekajätteessä yli 90 tonnia, keräyspaperissa 66 tonnia, tietosuojattavassa paperissa ja tarroissa 35 tonnia ja metallissa lähes 60 tonnia. Kasvua puolestaan tuli biojätteisiin 120 tonnia, pahviin ja kartonkiin 90 tonnia ja muoviiin 27 tonnia.

Kaikesta yhdyskuntajätteestä lajittelimme ja ohjasimme materiaalihyötykäyttöön 45,8 prosenttia.

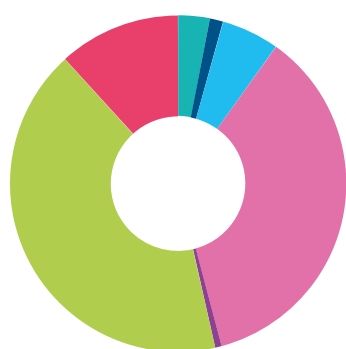
HUSin erityisjätteiden seuranta- ja laskutusjärjestelmän, HUSKEYn ansiosta terveydenhuollon erityisjätteiden ja tie-

tosuojattavien paperien jättemääriä ja kustannuksia sekä sekajätteiden määriä voidaan tarkastella jätelajeittain ja syntypaikoittain. Saadun tiedon avulla voimme tarvittaessa kohdentaa myös jäteneuvontaa ja -ohjausta.

Kun tarkastelemme viimeisen neljän vuoden jättemääriä HUSissa, voi osassa jätelajeja nähdä merkittäviä muutoksia. Esimerkiksi paperijätteen määrä on vähentynyt 49 prosenttia, sähkö- ja elektroniikkaromussa vähennystä on 29 prosenttia ja sairaalalasisissa 26 prosenttia. Merkittävimmän ovat puolestaan kasvaneet liuotinvedet 660 prosentin lisäyksellä, kemikaalijätteet 220 prosenttia, metalli 59 prosenttia, tietosuojattavat, nestemäiset- ja eettiset biologiset jätteet 46 prosenttia, solunsalpaajajätteet 27 prosenttia, lääkkejätteet 19 prosenttia sekä pahvi ja kartonki 18 prosenttia.

Jatkuvana tavoitteenamme on jätteen vähentäminen ja hyötykäyttö. Lajitellut jätteet ohjataan hyötykäyttöön joko materiaalina tai energiana. Ympäristön kannalta parasta on pyrkiä kuluttamaan harkiten ja käyttämään hankitut resurssit mahdollisimman tehokkaasti.

HUSin jätteet vuonna 2019, 8270 tonnia

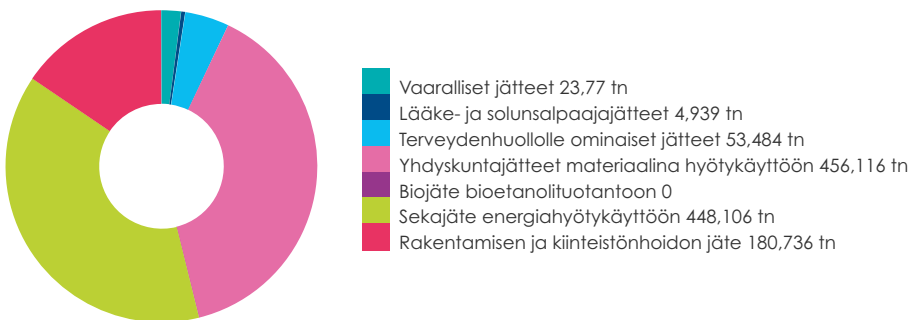
Vaaralliset jätteet:	251 tn
Lääke- ja solunsalpaajajätteet:	107 tn
Terveysthuollolle ominaiset jätteet:	461 tn
Yhdyskuntajätteet materiaalina hyötykäyttöön:	2970 tn
Biojäte bioetanoliin tuotantoon:	52 tn
Sekajäte energiahyötykäyttöön:	3457 tn
Rakentamisen ja kiinteistöhoitoon jätteet:	969 tn

Vuonna 2019 HUSissa kertyi jätettä 8270 tonnia.

Helsingin alueen jätteet vuonna 2019, 4800 tonnia

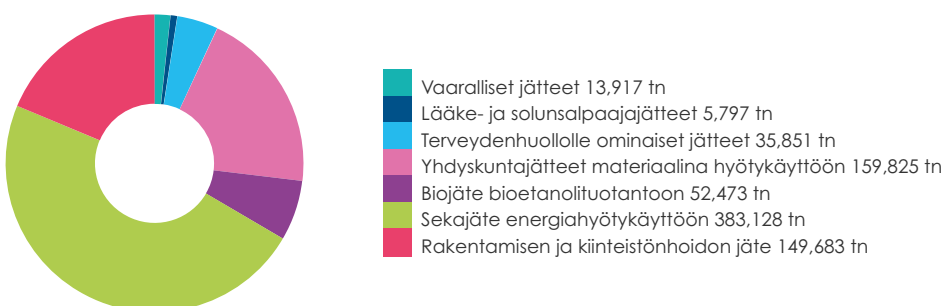
Jorvin alueen jätteet vuonna 2019, 1170 tonnia

Peijaksen alueen jätteet vuonna 2019, 700 tonnia

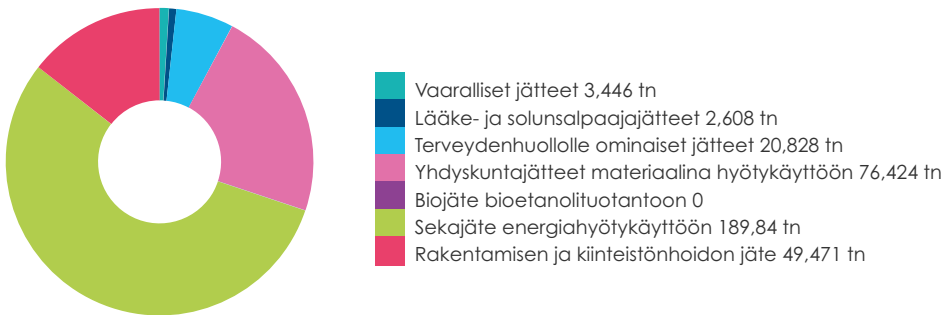
Hyvinkään alueen jätteet vuonna 2019, 800 tonnia

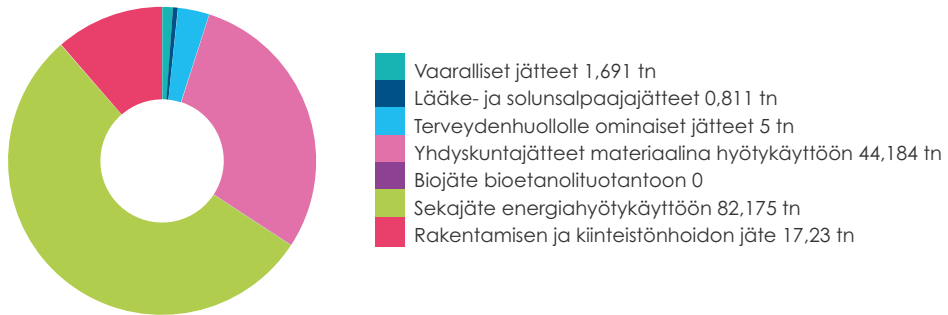
Porvoon alueen jätteet vuonna 2019, 260 tonnia

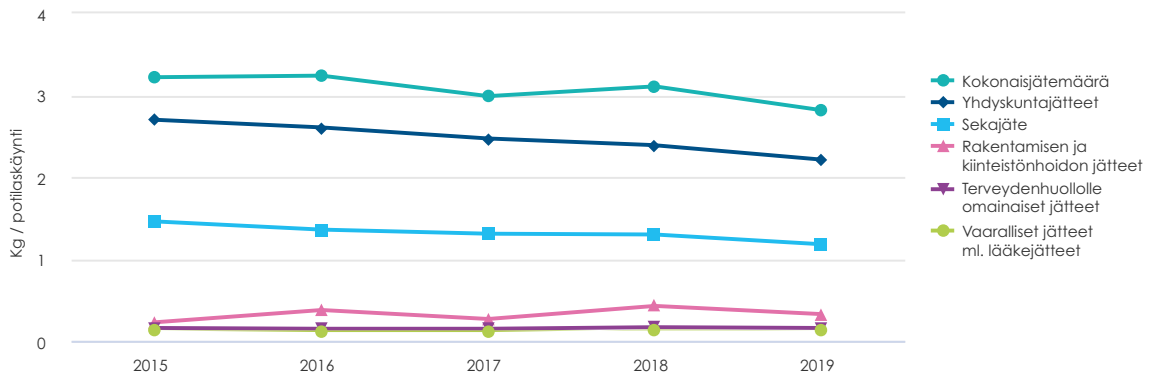
Lohjan alueen jätteet vuonna 2019, 340 tonnia

Raaseporin alueen jätteet vuonna 2019, 150 tonnia

Jättemäärien kehitys potilaskäyntiä kohden 2015–2019

Meilahden teho-osasto 20:n ympäristövastaava, sairaanhoitaja Minna Kotiharju tarkastamassa osaston jätetuonetta.

Jätehuollon tavoitteet HUSin ympäristöohjelmassa 2016–2020 ja niiden toteutuminen

	Materiaalihyötykäyttöön lajiteltu osuus yhdyskuntajätteestä				Sekajätteen määrä verrattuna vuoteen 2015				Biojätteen määrä verrattuna vuoteen 2015				Paperijätteen määrä verrattuna vuoteen 2015			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Tavoite	50 %	≥50%	≥56%	≥50%	-3 %	-6 %	-9 %	-15 %	-2 %	-4 %	-6 %	-8 %	-3 %	-6 %	-9 %	-15 %
Toteuma	47 %	46 %	45 %	46 %	-2 %	-1 %	2 %	-1 %	1 %	2 %	-7 %	2 %	-5 %	-14 %	-31 %	-49 %
toteuma/ potilas- käynti	-	-	-	-	-6 %	-10 %	-11 %	-19 %	-3 %	-8 %	-17 %	-17 %	-9 %	-22 %	-39 %	-58 %

Jätehuollon kustannukset nousivat

Jätehuollon kustannukset vuonna 2019 olivat yhteensä 7,8 miljoonaa euroa. Kasvua edellisvuoteen oli 3,2 prosenttia.

Jätehuollon kustannuksiin lasketaan HUSin ylläpitämien kiinteistöjen jätehuoltomaksut jätteiden vastaanottajille, kustannukset jätteiden kuljetuksesta, HUS Logistiikan henkilötyökulut jätteiden kuljetuksista sairaalarakennusten sisällä sekä HUS Asvian laitoshuollon henkilötyökustannukset jätehuoltoon liittyvistä tehtävistä.

Vuodesta 2015 alkaen jätehuollon kokonaiskustannukset ovat kasvaneet lähes viidenneksellä. Merkittävimpiä syitä tähän ovat olleet toiminnan laajeneminen HUS Asvian laitoshuollon, HUSLABin ja HUS Apteekin osalla sekä uusien sairaaloiden toiminnan käynnistyminen. Nämä ovat kasvattaneet erityisesti kalliiden terveydenhuollon erityisjätteiden ja lääkejätteiden määriä sekä jätehuollon työmäärää.

HUSin jätehuollon kokonaiskustannukset vuosina 2015–2019, euroa

	2015	2016	2017	2018	2019
Jätehuollon kustannukset yhteensä	6 605 000	6 665 000	6 860 000	7 601 500	7 841 000
HUS Asvia / laitoshuollon jätehuoltoon kuluva työaika	2 559 000	2 609 000	2 635 000	2 684 000	2 999 000
HUS Logistiikka/ jätehuollon sisäinen logistiikka	1 312 000	1 384 000	1 384 000	1 546 000	1 530 000
HUS Kiinteistöt Oy/ jätehuollon järjestäminen	1 301 000	1 079 000	1 161 000	1 224 000	1 184 000
Fortum Waste Solutions / jätteet ja astiat	921 000	1 011 000	983 000	1 280 500	1 262 000
Jätösäkit ja -pussit, neula-astiat	512 000	567 000	682 000	827 000	846 000
Kiinteistökeräyksen ja sisäisen logistiikan välineet	0	15 000	15 000	40 000	20 000
Jätehuollon kustannukset, euroa/potilaskäynti	2,76	2,66	2,59	2,78	2,67

Muovin keräys yli kaksinkertaistui

Laajensimme muovin keräystä vuonna 2019. Kerätyn muovin määrä nousi edellisvuodesta yhteensä 122 prosenttia. Alun perin vuonna 2016 Peijaksen sairaalassa aloitetun muovin keräyksestä saadun hyvän kokemuksen perusteella laajensimme keräystä vuoden 2018 aikana viidelle muulle HUSin sairaala-alueelle. Vuonna 2019 keräysmäärät kasvoivat kaikissa näissä kohteissa ja lisäksi laajensimme keräystä Jorvin, Hyvinkään ja Raaseporin sairaaloihin sekä Logistiikkakeskukseen.

Eniten HUSin kiinteistöissä kerätään elintarvikemuovia. Mahdollisuuksien mukaan laajennamme muovin keräystä sairaalamuoveihin. Viime vuonna laajensimme keräystä Meilahden sairaala-alueella sairaalamuoveihin 02 ja 05 eli kovaan polyeteeniin ja polypropeeniin, ja Hyvinkäällä käynnistimme sairaalamuovin 04 eli pehmeän polyeteenin keräyksen.

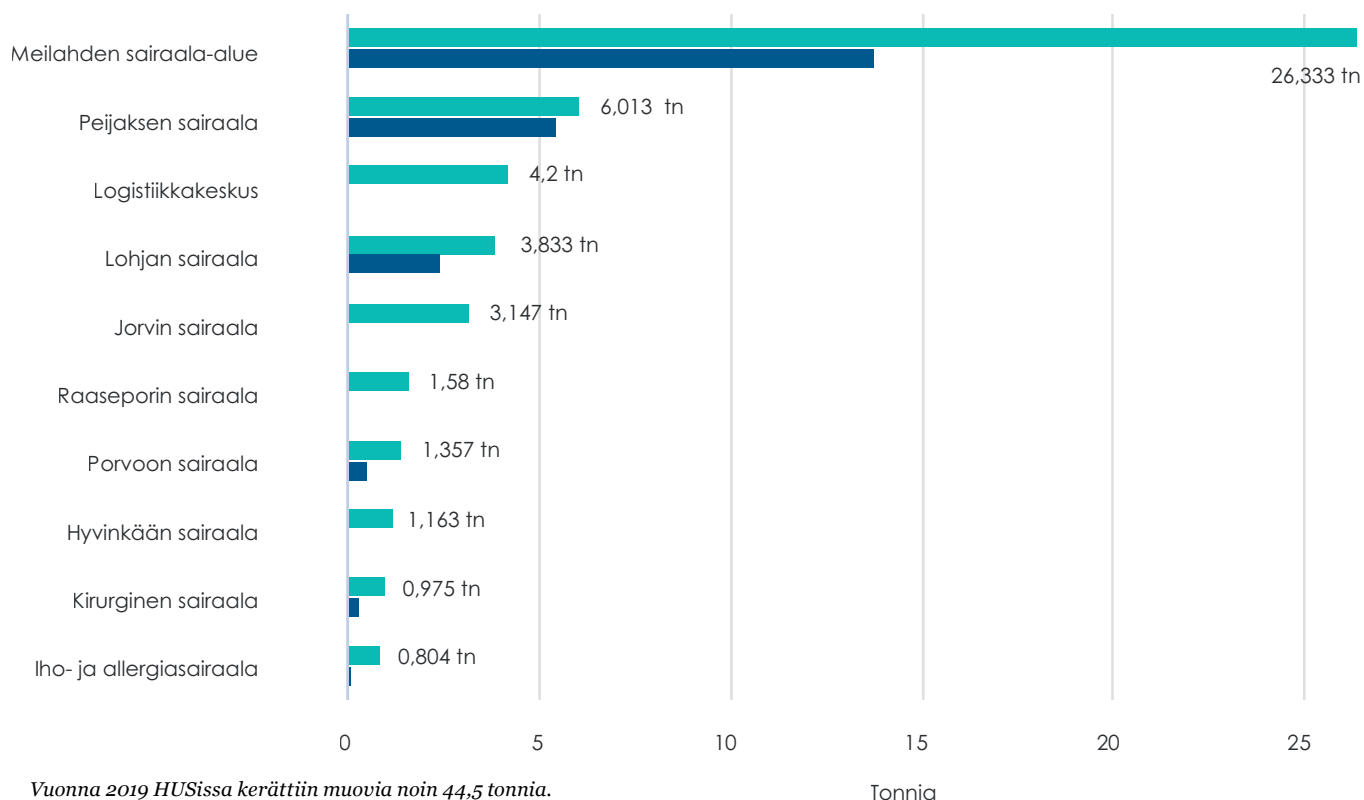
HUSin hankintayksikkö HUS Logistiikan tarvike- ja kauttakulkuvarastossa Logistiikkakeskuksessa kertyy erityisen paljon kiristekalvomuovia. Keräämme sen puristinkonttiin ja toimi-

tamme puristetun muovin keräykseen noin 4 000 kg:n erissä 2–3 kertaa vuodessa.

Muovin keräyksen laajentamisen suurin haaste on tilanpuute. Sairaaloiden jäteasemilla muovien keräys edellyttää muovilajikohtaisia jätipuristimia tai paalaimia, mikä vaatii paljon tilaa. Osassa sairaaloita jätetilojen pieni koko estää useamman muovilaadun keräämisen. Esimerkiksi Töölön sairaalassa muovin keräystä ei tästä syystä ole voitu aloittaa lainkaan. Poikkeuksellisesti ilman muovijätapaalainta on Raaseporin sairaala ja toistaiseksi Lohjan sairaala. Näissä sairaaloissa keräämme muovin sovitusti säkkitavarana ja toimitamme sen yhteistyökumppanin kautta Riihimäelle hyötyjakeisiin.

Tulemme laajentamaan muovin keräystä HUSissa edelleen. Olemme kartoittaneet jo kohteita, joissa keräys voidaan aloittaa seuraavaksi. Uusien tai peruskorjattavien kohteiden suunnittelussa huomioimme jätetilojen uudet tilatarpeet aiempaa paremmin.

Muovin keräys 2018–2019

■ 2019 ■ 2018

ENERGIA

Kokonaisenergiankulutus väheni

Sairaaloiden erityispiirteenä on suuri energiankulutus laitteiden suuren määrän ja ympärivuorokautisen toiminnan vuoksi. Energiaa kuluu myös rakennusten lämmittämiseen ja valaistukseen, rakentamiseen ja korjausrakentamiseen.

Vuonna 2019 kulutimme ostoenergiaa 306 000 MWh, mikä oli noin 5000 MWh vähemmän kuin vuonna 2018. Eniten muutokseen vaikutti edellisvuotta lämpimämpi sää, mikä vähensi kaukolämmön ostotarvetta. Myös sairaaloiden omassa höyryntuotannossa, lämmöntuotannossa ja varavoimasähköntuotannossa käytetyn maakaasun kulutus laski. Syynä tähän oli muun muassa Meilahden höyryntuotantolaitteiston uusiminen, minkä ansiosta tuotantoa ja hyötysuhdetta saatiin tehostettua.

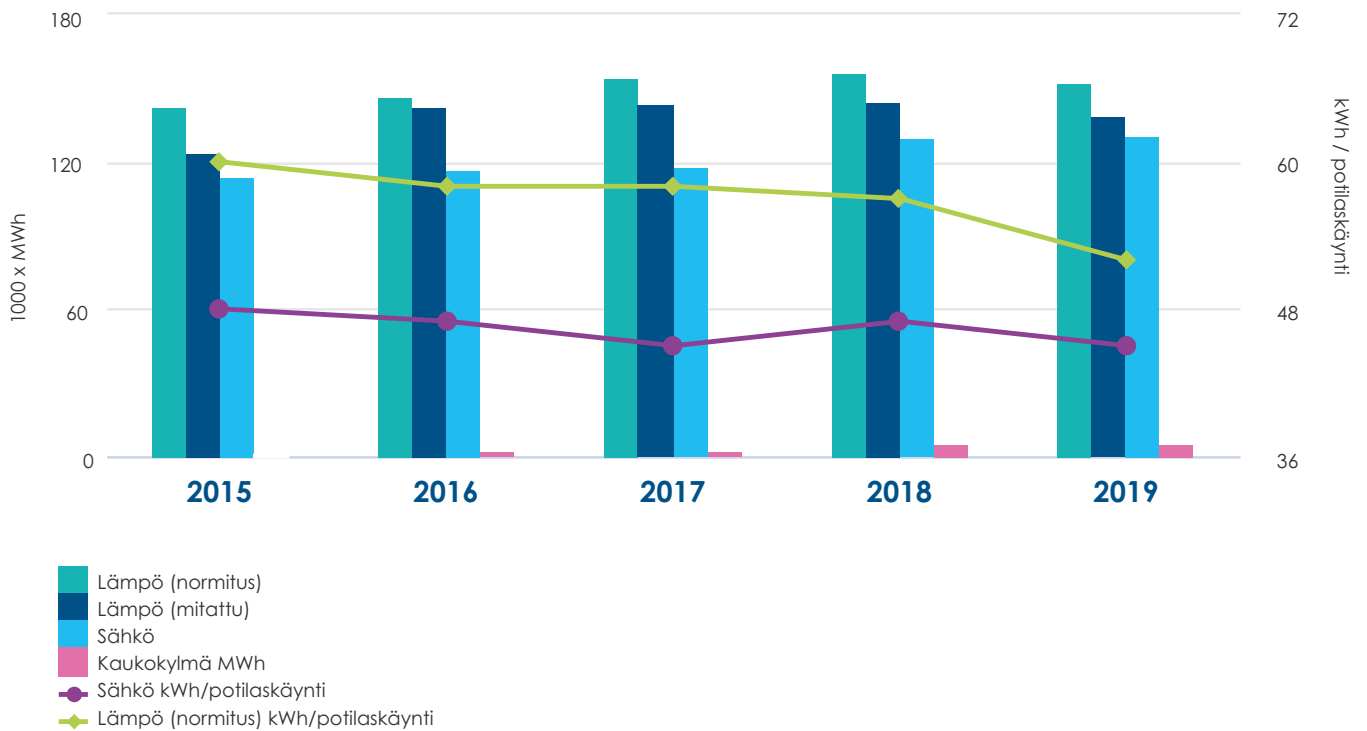
Kiinteistöjen osalta energiankulutusta vähensivät käytöstä poistetut rakennukset ja nosti uusien tilojen ja rakennusten valmistuminen, käyttöönotto tai siirtyminen HUSin hallintaan. Vuoden 2019 alussa Haartmanin sairaala siirtyi HUSin energiankulutuksen piiriin ja Uudella lastensairaalalla alkoi ensimmäinen kokonainen käyttövuosi. HUSin energiankulutuksen piirissä oleva tilamäärä kasvoi kaikkiaan noin 5 prosenttia vuodesta 2018.

Tilamäärän kasvusta huolimatta säädökorjatun lämpöenergian ominaiskulutus (kWh/m³) laski 5 prosenttia. Merkittävimmät syyt tähän olivat muutokset HUSin rakennuskannassa, kun mukaan tuli keskimääräistä matalamman ominaiskulutuksen rakennuksia ja poistui korkean ominaiskulutuksen kohteita. Ominaiskulutusta pienensivät myös kiinteistöjen peruskorjaukset sekä energiatehokkuutta lisäävät toimenpiteet.

Syksyllä 2019 lisäsimme uusiutuvan energian tuotantokapasiteettia rakentamalla Logistiikkakeskuksen katolle ensimmäisen aurinkosähkövoimalamme. Ennestään Logistiikkakeskus hyödynsi jo ympäristöystävällistä ja tehokasta maalämpöä. Uusiutuvaa energiaa tuottavia maalämpökenttiä HUSilla on myös Meilahdessa ja Lohjalla.

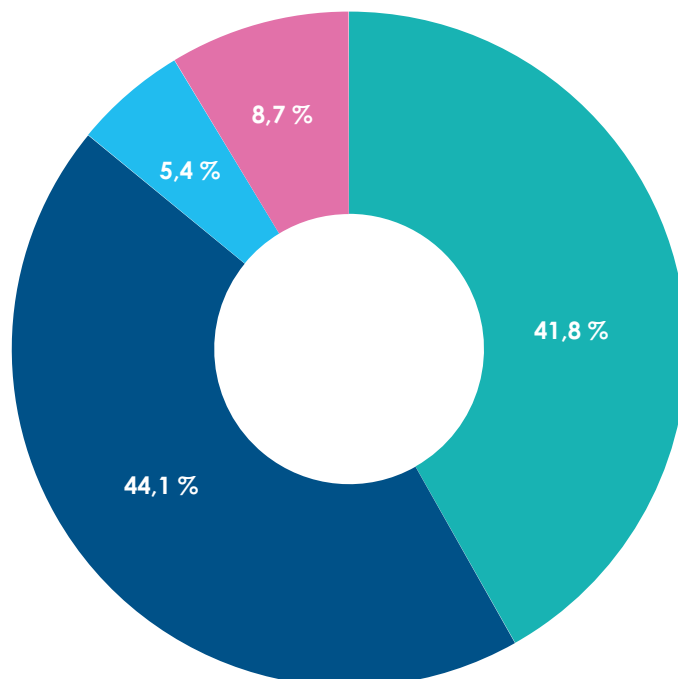
Kasvua energiankulutukseen tuli sähkön ja kaukojäähdytyksen osalta. Etenkin uusissa sairaaloissa ja tiloissa sähköenergian kulutus on korkeampi parempien olosuhteiden ja lisääntyvän tekniikan myötä. Kasvua oli hieman myös ajoneuvojen polttoaineiden kulutuksessa. Kevytpolttoöljyn käyttö pysyi edellisvuoden tasolla.

Ostettu lämpö- ja sähköenergia HUSin palvelurakennuksissa 2015–2019

HUSin energia- ja vesikustannukset 2019, yhteensä 22,7 miljoonaa euroa

■ Lämpöenergia
 ■ Sähköenergia
 ■ Maakaasu
 ■ Vesi

Energiatehokkuustyöstä säästöjä

Olemme mukana kansallisessa kunta-alan energiatehokkuus-sopimuksessa 2017–2025, jossa tavoittemme on saada yhteensä 19 500 MWh/a energiansästöä vuoden 2025 loppuun mennessä.

Vuoden 2019 energiansästötoimenpiteiden säästövaikutus oli yhteensä 1823 MWh/a. Energiansästölukema saadaan laskemalla toteutuneille toimenpiteille vuosittainen säästövaikutus.

Kolmen ensimmäisen sopimusvuoden aikana olemme saavuttaneet 9380 MWh/a energiasäästöt eli jo lähes 48 prosenttia kokonaistavoitteestamme. Vuonna 2018 energiansästöä kertyi noin 6190 MWh/a, mikä oli 2,4-kertainen tulos vuosittaisiin tavoitteeseen nähden.

Syksyllä 2019 aloimme tarkastella tulevia energiatehokkuusratkaisuja uudella tavalla, kun otimme käyttöön HUS Tilakeskuksen ja HUS Kiinteistöt Oy:n laatiman Energiatehokkuuden johtamisen ja seurannan toimintamallin. Toimintamalli tukee energiansästöpotentiaalin tunnistamista pienissäkin korjaushankkeissa ja lisää säästötoimenpidekertymän ennustettavuutta. HUSin energiatehokkuusryhmä tutkii ja arvioi jatkuvasti uusia mahdollisuuksia sairaalarakennusten energian käytön tehostamiseksi.

Energiatehokkuus on merkittävä keino torjua ilmastonmuutosta. Mitä tehokkaammin ja säästeliäämmin energiaa käytetään, sitä vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä aiheutuu sen tuotannosta.

HIILIJALANJÄLKI

Hiilijalanjälki pysyi ennallaan

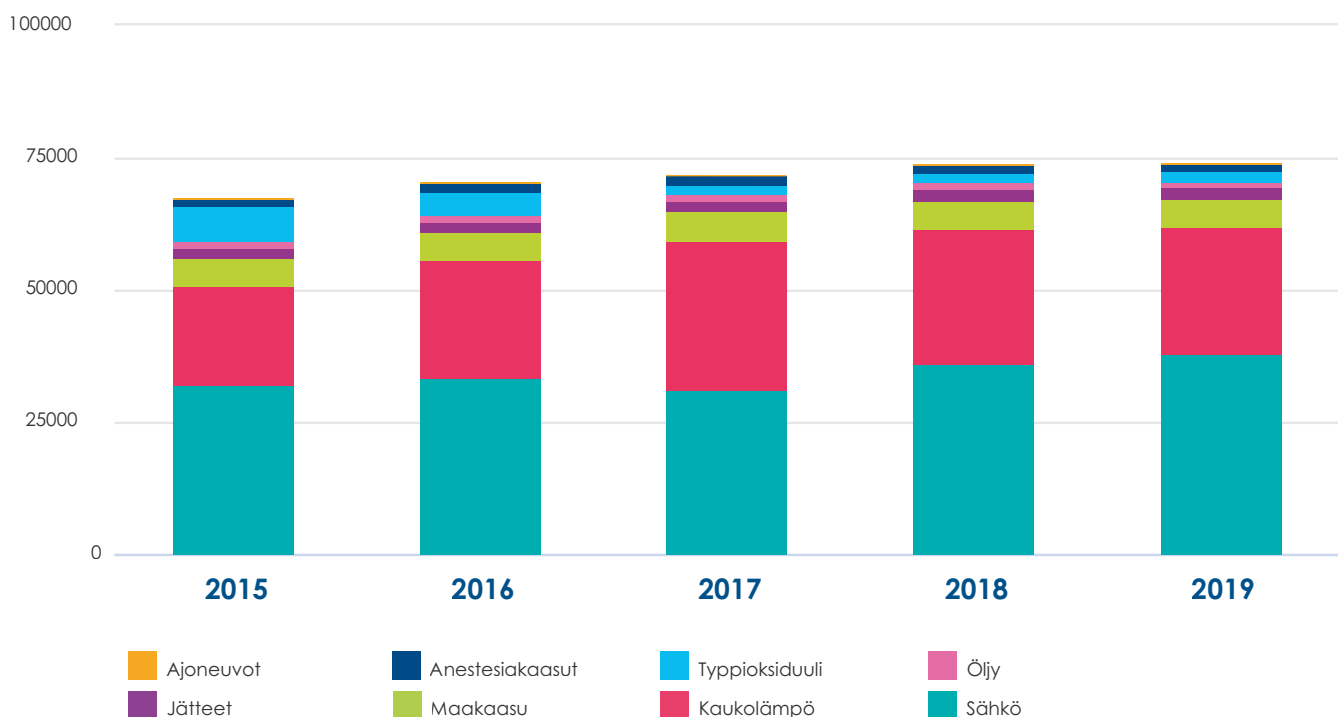
Vuonna 2019 hiilijalanjälkemme pysyi samalla tasolla kuin edellisvuonna. Toiminnastamme ilmaston lämpenemiseen vaikuttavat kasvihuonekaasupäästöt eli hiilijalanjälki oli noin 74 000 tuhatta tonnia CO₂ ekv. (hiilidioksidiekvivalenttia). Luvussa ovat mukana energiankulutus (sähkö, kaukolämpö), energiantuotanto (maakaasu, öljy), sairaalakaasujen eli typpioksiduulin ja anestesiakaasujen käyttö, jätehuolto sekä omien ajoneuvojen ja työkoneiden polttoaineenkulutus.

Suurimmat kasvihuonekaasupäästöt syntyvät sähköstä ja kaukolämmöstä. Molemmissa osuus on vuosittain 35–45 prosentin luokkaa. Seuraavaksi suurimmat tekijät ovat maakaasun käyttö, sairaalakaasujen päästöt ilmakehään, jätehuollon

tarvitsemat kuljetukset sekä loppukäsittely jätteenkäsittelylaitoksilla. Eroja vuosien välillä aiheuttavat eniten säästä johtuvat lämmitystarpeen muutokset, rakennuskannan ja sitä kautta varsinkin sähkönkulutuksen muutokset, sähkön ja ostetun lämmön tuotannossa tapahtuneet muutokset ja typpioksiduulin kulutuksen väheneminen.

Toiminnan kasvamisen myötä myös kokonaishiilijalanjälki kasvaa. Vuodesta 2015 alkaen hiilijalanjälkemme on kasvanut 10 prosenttia. Kun päästöt suhteutetaan toimintaan, ovatkin päästöt vähentyneet potilaskäyntiä kohden laskettuna 10 prosenttia vuodesta 2015.

HUSin kasvihuonekaasupäästöt päästölähteittäin, tonnia CO₂-ekv.

Hiilijalanjäljen arvioinnissa ei ole huomioitu hankintojen valmistuksen ja kuljetuksen kasvihuonekaasupäästöjä. Hankintoja ovat esimerkiksi lääkkeet, tarvikkeet (esim. hoitotarvikkeet, elintarvikkeet, tekstiilit, toimistotarvikkeet), laitteet ja ostetut palvelut. Arvioinnissa ei ole myöskään huomioitu rakentamista tai työasialiikennettä ja -matkustamista.

KOULUTUKSET, NEUVONTA JA VIESTINTÄ

Koulutimme aktiivisesti henkilökuntaa

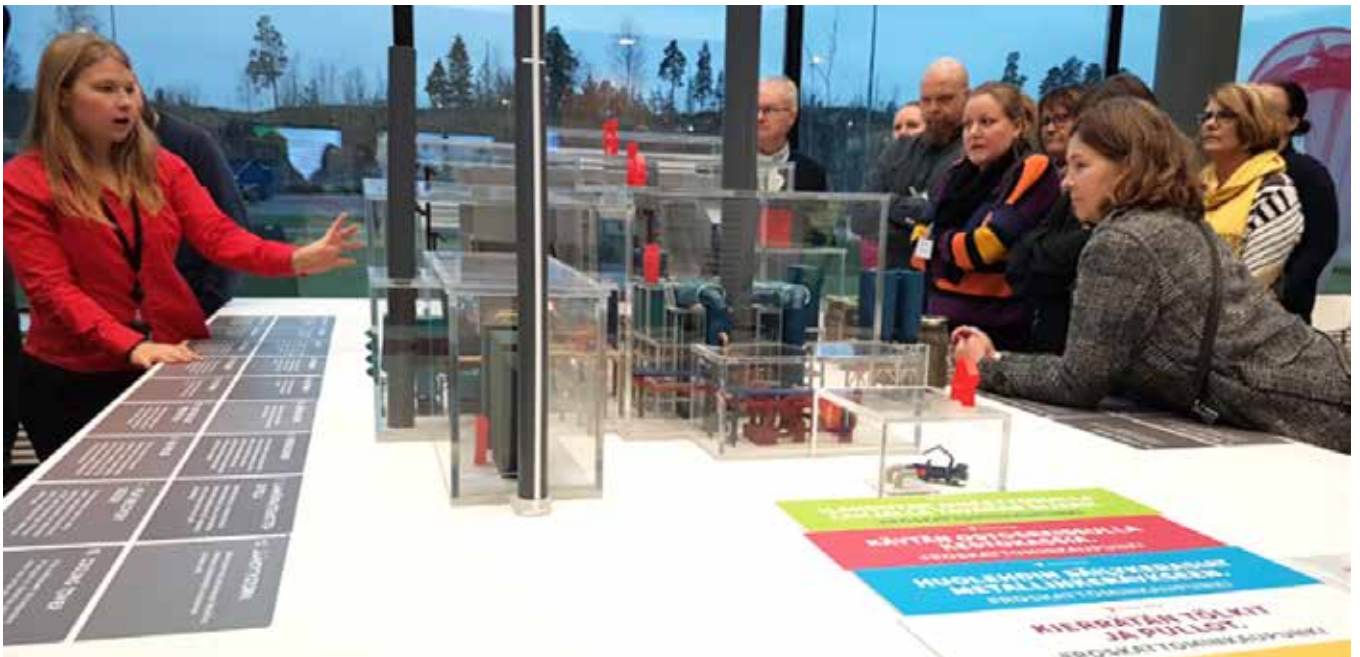
HUS Ympäristökeskus kouluttaa ja järjestää ympäristökoulutusta säännöllisesti HUSin työntekijöille. Vuoden 2019 aikana koulutimme eri työyksiköihin 111 uutta ympäristövastaavaa. Lisäksi järjestimme aiemmin kouluttaneille kertauskoulutuksia tietojen ja osaamisen päivittämiseksi. Koulutus- ja infotilaisuuksia järjestimme myös ammattiryhmäkohtaisesti esimerkiksi lajittelusta ja jätteenkäsittelystä. Näissä koulutuksissa työntekijät saivat tarkempaa ympäristötietoa erityisesti omaan työhönsä liittyen.

Muovien keräyksen laajamittainen lisääminen HUSissa edellytti lisää muovien lajittelukoulutusta. Elintarvikemuovien lisäksi perehdytimme henkilökuntaa sairaalamuovien lajitteluun niillä sairaala-alueilla, joissa sairaalamuovien keräys käynnistyi. Meilahdessa tämä koski sairaalamuovilaatua 02 ja 05, ja Hyvinkäällä sairaalamuovia 04.

Yleisiä ja paikallisia ympäristöseminaareja järjestimme Meilahdessa, Töölössä ja Hyvinkäällä. Koko henkilöstölle sunna-

tun, vuosittaisen yhteisen seminaarin aihealueet käsittelivät muun muassa sairaaloiden varautumista ilmastonmuutokseen, lääkkeiden hajoamista ja vaikutuksia meressä, sekä kemikaaleja ja mikrobeja siivouksessa ja tilojen ylläpidossa.

Vuonna 2018 alkaneet yleiset kemikaaliturvallisuuskoulutukset osoittautuivat hyvin kysytyiksi, joten vuonna 2019 kouluttamista on jatkettu kemikaalien riskienhallintakoulutuksilla. Kemikaalikoulutus on tarkoitettu kaikille kemikaaleja työssään käsitteleville huslaisille. Vuonna 2019 järjestettiin ensimmäistä kertaa HUSin kemikaalisesinaari, joka oli avoin koko henkilöstölle. Seminaarissa luennottiin muun muassa käyttöturvallisuustiedotteiden hyödyntämisestä, kemikaalien riskienhallinnasta, palavien nesteiden turvallisesta säilyttämisestä sekä annettiin tietoa kemikaalisuojaimista. Kemikaalisesinaari tullaan järjestämään tulevana vuosina uudelleen.

HUSin eri työyksiköiden ympäristövastaavat tutustumassa Vantaan jätevoimalaan.

Ympäristökoulutukset ja osallistujat 2019

	Koulutukset	Osallistujamäärä
Ympäristövastaavakoulutus	6	111
Ympäristövastaavien kertauskoulutus	5	41
Kemikaalihallintaohjelman koulutus	2	25
Yleinen kemikaaliturvallisuuskoulutus	1	37
Jätehuollon infot muutostilanteissa	13	199
HUS ympäristöseminaari	1	94
HUS kemikaalipseminaari	1	85
Ympäristöfoorumit	10	112
Paikallisen ympäristöseminaarit	2	70
Opintoretket	2	66
Yhteensä	43	840

Viestinnällä näkyvyyttä ympäristöasioille

Viestintä on keskeinen keino tuoda ympäristö- ja vastuullisuusasioita osaksi arkea. HUSin ympäristöohjelman yksi tavoiteista on ollut saada jokainen huslainen tuntemaan oman työnsä ympäristövaikutukset ja mahdollisuutensa vaikuttaa niihin. Kouluttamisen ja neuvonnan lisäksi olemme tehneet ympäristötyötä näkyväksi monella kanavalla lukuisten uutisten, tiedotteiden, kampanjamateriaalien, somepäivitysten ja videoiden kautta. Sisäisen tiedottamisen pääkanavina olivat intranet, Yammer, kampanjajulisteet ja sähköposti sekä erilaiset tilaisuudet toinen toisiaan tukien.

Viestinnälliset aiheet olivat moninaisia. Yhteisölehti Husarissa kerroimme muun muassa HUSin energiatehokkuustoimista merkittävänä keinona torjua ilmastonmuutosta sekä HUSin viisaan liikkumisen edistämishankkeen etenemisestä. Lähes joka numerossa oli ympäristövinkki huslaisten työarjessa toteutettavaksi. Vinkkejä annettiin viisaasta liikkumisesta, energiansäästämisestä, kestopuotteiden valinnasta, tarvikehävikin vähentämisestä sekä kalusteiden, laitteiden ja tarvikkeiden uusiokäytöstä.

Vuoden 2019 viisaan liikkumisen hankkeessa käynnistettiin muun muassa runkolukittavien pyörätelineiden suunnitelmallinen lisääminen sairaala-alueille.

Vuoden 2019 aikana julkaisimme intrassa kolme Ympäristöpostia, jotka sisälsivät koosteena hyödyllistä ympäristöasiaa kaikille huslaisille. HUSin ympäristöperehdyttämisen tueksi päivitimme myös kaksikielisen ympäristövinkkiesitteen Tehdään yhdessä ympäristötekoja. Esite on luettavissa intranetissä ja jaamme sitä painettuna muun muassa ympäristökoulutuksissa.

Valtakunnallinen energiansäästöviikko sai näkyvyyttä intranetin etusivulla, HUS Asvian lounasaravintoloissa, Hyvinkään sairaanhoitoalueen ympäristöseminaarissa ja Raaseporin sairaalan kierrätys- ja jätehuoltoaiheisessa näyttelyssä. Vuosittaisella energiansäästöviikolla painotamme henkilökunnan työarjessa toteutettavia energiansäästökeinoja.

Meilahteen painottuvan viisaan liikkumisen edistämishankkeessa ryhdyimme kokoamaan uutta intranetsivustoa vastuullisista kulkutavoista työhön ja kotiin. Kaikille huslaisille suunnattu sivusto valmistuu ja julkaistaan alkuvuonna 2020.

Uutena toimena HUS Ympäristökeskus kävi 18:ssa osastonhoitajien ja esimiesten tapaamisessa pitämässä lyhyen ympäristöinfon. Infon tarkoituksena on varmistaa ympäristöasioiden tiedottaminen vuosittain myös esimiehille. Vuonna 2019 Ympäristökeskus perusti ympäristöviestinnän tueksi Yammeriin ryhmän HUS ja ympäristö, jonka kautta jokainen työntekijä voi viestiä ja kysyä ympäristöasioista.

HUSin Leikkaussalit, teho- ja kivunhoito tulosyksikön (ATeK) Ekologinen ATeK -ympäristövastuuryhmä kampanjoi vuonna 2019 vahvasti ekologisten toimintamallien puolesta ja kertakäyttökulutusta vastaan niissä asioissa, joissa monikäyttöiset ratkaisut ovat vaihtoehto. Ympäristövastuullisuusaiheiset videot saivat näkyvyyttä myös HUSin ulkopuolella muun muassa HUSin somekanavien kautta. Aiheita olivat esimerkiksi etäkokoukset, muovien kierrätys, kestovaatteet, low-flow -anestesia, harkittu tulostus, kangaskäsipyyheautomaatit, kestokahvimukit sekä ekologinen vastuu hankinnoissa.

HUSin mediatiedotteessa kesällä 2019 otimme vahvasti kantaa sairaalamuovien kierrättämiseen, jota haluamme olla mukana kehittämässä. Tästä sekä muista organisaation ympäristöasioista pyydettiin HUS Ympäristökeskukselta haastatteluja useampaan ammattilehteen.

Pitkään tekemämme ympäristötyö on näkynyt viimeisen parin vuoden aikana myös Pohjoismaissa yhä laajemmin, kun kestävä kehityksen yhteistyötä on tiivistetty ja verkostoiduttu kansainvälisesti. Kesällä 2019 saimme vastuullisen terveydenhuollon toimijan palkinnon kansainvälisessä EHMA-konferenssissa.

HUSin ympäristöpolitiikasta ja helpoista työarjen ympäristövinkeistä koostuva esite uudistettiin kokonaan.

YMPÄRISTÖTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Tavoite 1:

Jokainen huslainen tuntee oman työnsä ympäristövaikutukset ja mahdollisuutensa vaikuttaa niihin

Toimenpide	Toteutus	
Sairaanhoidossa ja diagnostisissa palveluissa 100 %:ssa vastuuyksiköistä on koulutettu ympäristövastaava vuonna 2020.	Viisi ympäristövastaavakoulutusta on järjestetty.	●
Ympäristövastaavista vähintään 5 % käy kertauskoulutuksen vuosittain (noin 40hlöä/v)	Kertauskoulutuksessa on ollut 51 henkilöä.	●
Ympäristökoulutusta eri ammattiryhmille suunnattaessa laaditaan potilas- ja henkilöstöruokailun henkilökunnalle sähköinen koulutusmateriaali keittiöiden ympäristö- ja jäteasioista.	Keittiön sähköistä jäte- ja ympäristömateriaalia ei ole laadittu.	●
Ympäristöviestintää suunnataan lähiesimiehille; osastonhoitajapalaveriin ympäristöasioita joka vuosi.	Ympäristöasioita on viety 18 tulosyksikön ja sairaanhoitoalueen osastonhoitajapalaveriin.	●
Ympäristöasioita viestitään kaikille huslaisille vähintään 10 kertaa vuodessa. 1. Ympäristökertomus 1 kert./v 2. Ympäristöposti 4 kert./v 3. Ympäristövartti 3 kert./v. 4. Husari 3 juttua ja 6 vinkkiä	1. kyllä 2. Viestitetty 3 ympäristöpostia, joista viimeinen oli tuplanumero. 3. 1 ympäristövartti vuonna 2019. 4. Husarissa oli 3 juttua ja 5 vinkkiä.	●

Tavoite 2:

Ympäristöjohtamisen käytäntöjä kehitetään

Toimenpide	Toteutus	
Sisäisen auditoinnin käytäntöjen kehittäminen; tarkistuslistan päivitys.	Ei toteutunut.	●
Ympäristöasiat näkyvät ulkoisessa viestinnässä neljästi vuodessa.	Kyllä.	●
Uudet HUSin toimipisteet perehdytetään HUSin ympäristökäytäntöihin.	Ei toteutunut.	●
Kehitetään ympäristöasioiden kirjaamista ja esittämistä HUSin filinpäätöksessä	Ei toteutunut.	●

Tavoite 3:

Ehkäistään jätteen syntyä ja panostetaan uudelleenkäyttöön sekä kierrättämiseen

Toimenpide	Toteutus
Sekajätteen määrän vähentäminen 20 %:lla vuodesta 2015 vuoteen 2020. Vuonna 2019 sekajätteen vähennys 15 % vuoteen 2015 verrattuna.	2019 kokonaismäärän vähennys 0,9 % ja vähennys potilaskäyntiä kohden 19 %, 2018 vähennys potilaskäyntiä kohden 11 %, 2017 vähennys potilaskäyntiä kohden 10 %
Biojätteen määrän vähentäminen 30 %:lla vuodesta 2015 vuoteen 2020. Vuonna 2019 vähennys 8 % vuoteen 2015 verrattuna.	Meilahden biojätekeräyslaitteiston korjaustyö toteutuu vasta 2020. 2019 kokonaismäärän kasvu 2 % ja vähennys potilaskäyntiä kohden 17 %, 2018 vähennys potilaskäyntiä kohden 17 %, 2017 vähennys potilaskäyntiä kohden 8 %
Paperijätteen määrän vähentäminen 15 %:lla vuodesta 2015 vuoteen 2020. Vuonna 2019 vähennys 15 % vuoteen 2015 verrattuna.	2019 kokonaismäärän vähennys 49 % ja vähennys potilaskäyntiä kohden 58 %, 2018 vähennys potilaskäyntiä kohden 39 %, 2017 vähennys potilaskäyntiä kohden 22 %
Materiaalihyötykäyttöön toimitettavan jätteen osuus \geq 60 % yhdyskuntajätteestä vuoden 2020 lopussa. Vuonna 2019 hyötykäyttöprosentti \geq 50 %.	2019 materiaalihyötykäytön osuus 45,8 %, 2018 osuus oli 44,7 %, 2017 osuus oli 46,1 %, 2015 osuus oli 45,3 %
Vaarallisten jätteiden prosessin kehittämisellä saavutetaan 10 % kustannussäästöt vaarallisten jätteiden kokonaiskustannuksesta vuodesta 2015 vuoteen 2020. Lääkejätteiden logistiikka-muutokset otetaan käyttöön Meilahden sairaala-alueella.	Meilahden uuden lääkejätekeräysprosessin käyttöönotto siirtyi helmikuuhun 2020, valmistelua tehtiin tammikuuhun 2020 asti.
HUSKEY -seurantajärjestelmää 1. laajennetaan muovijätteen seurantaan 2. Laajennetaan järjestelmä käyttöön myös HUSin tiloissa toimiville muille kuin HUSin yksiköille.	1. Muovijätteseuranta siirtyi helmikuulle 2020; 2. Toteutui

Tavoite 4:

HUS jatkaa energiatehokkuustyötä uudella kuntien energiatehokkuussopimuksella

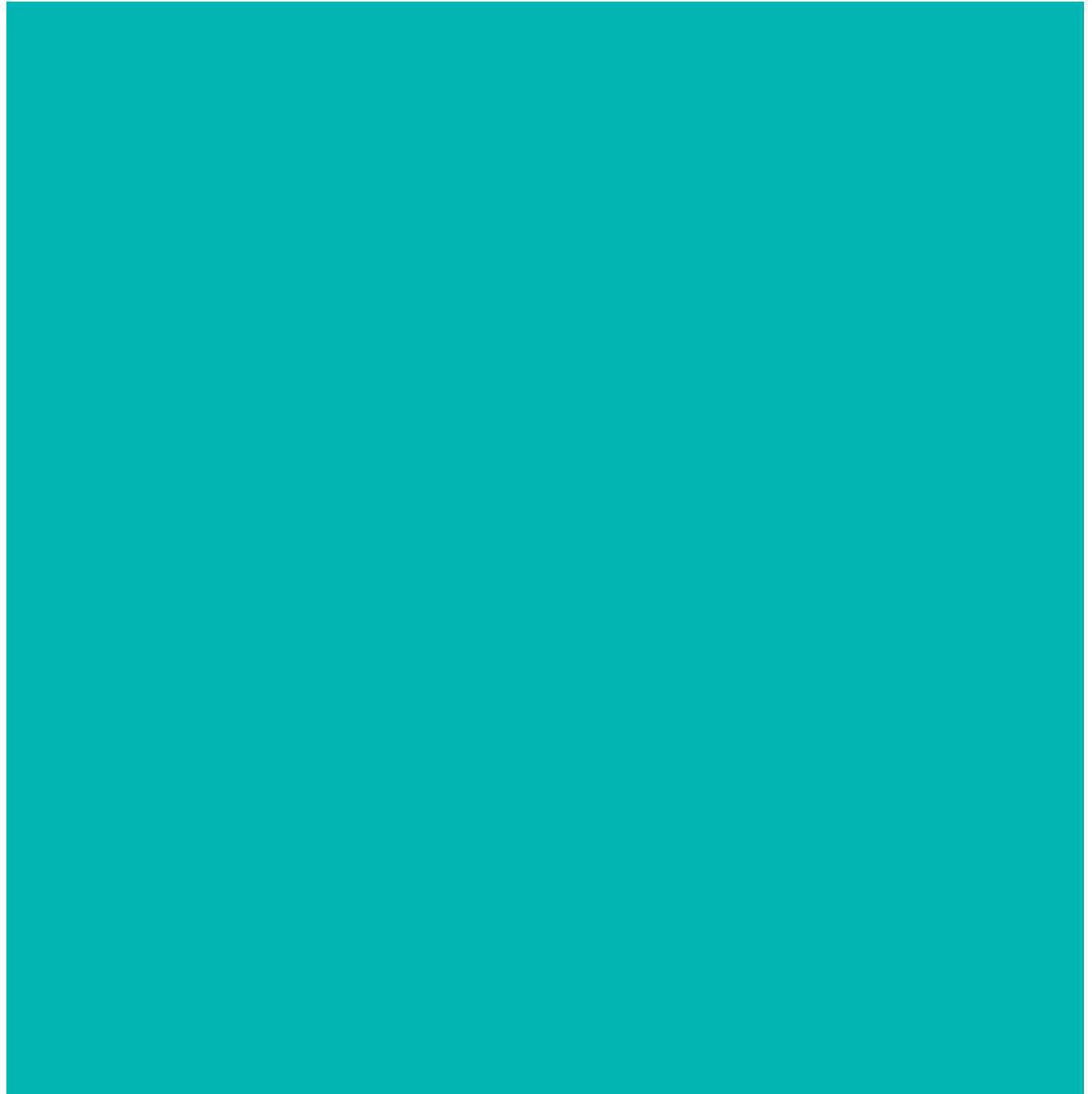
Toimenpide	Toteutus
Energiansäästötoimenpiteillä saavutetaan vuoden 2025 loppuun mennessä 7,5 % säästö vuoden 2015 energiankulutuksesta. 1. 2601 MWh (1 %) säästökertymä vuonna 2019	1. Vuonna 2018 saavutettiin 6190 MWh (2,4 %) säästökertymä. Vuoden 2019 kertymä oli 1823 MWh. Vuosien 2017-2019 kertymäarvio ylittää vuosikeskiarvon 2601 MWh.
2. Säästötoimenpiteiden johtaminen ja raportointi -hankkeen luomien käytäntöjen jalkauttaminen.	2. Energiatehokkuuden johtamisen ja seurannan toimintamalli otettiin käyttöön syksystä 2019 alkaen ja käyttöönotto jatkuu projekteittain rakennus- ja peruskorjaushankkeissa sekä korjaus- ja muutostyöprojekteissa.
3. Energiankulutuksen kysyntäjoustopilottihanke	3. HUS Kiinteistöt Oy toteutti kysyntäjoustopilottihanke Kolmio-sairaalassa.

Tavoite 5: HUSin hankinnoissa huomioidaan vastuullisuus entistä paremmin

Toimenpide	Toteutus
Vastuullisuuskriteereiden käyttöä lisätään HUSin hankinnoissa.	HUS Logistiikan yhteishankinnoissa 62 %:ssa oli käytössä vastuullisuuskriteereitä joko ehdottomina vaatimuksina tai vertailuperusteena. Lisäksi on päivitetty vastuullisten hankintojen opas yhteistyönä yliopistollisten sairaaloiden kanssa.
PVC-letkustot korvataan PVC-vapailla vuoden 2020 loppuun mennessä. PVC huomioidaan kaikissa markkina-vuoropuheluissa, jotka koskevat tuotteita, joissa PVC:ä esiintyy ja lähtökohtaisesti pyritään etsimään PVC-vapaita tuotteita	HUS Logistiikka arvioi kilpailutuksissa, sisältääkö tuote PVC:tä. Heti kun mahdollista, PVC kielletään kokonaan. Kertakäyttökäsineissä ei ole enää PVC-muoveja.
Edistetään ympäristöystävällisiä kulutapavaihtoehtoja HUSin henkilökunnan ja potilaiden liikkumisessa. 1. Linja- ja aikataulumuutos-mahdollisuuksien kartoitus Meilahden alueen liikenteen tukemiseksi; HUS Tilakeskus. 2. Pyöräilyn tukeminen täydentämällä kiinteistöjen varustusta; HUS Tilakeskus 3. Pyöräilyn ja julkisen liikenteen käytön helpottaminen ja siihen kannustaminen viestinnän keinoin.	1. HSL:lle esitetty liityntäpysäköinnin tarpeita Meilahden sairaala-alueen työntekijöiden tarpeisiin. 2. Meilahden alueelle on hankittu pyörätelineitä ja alueen suunnitelma telineistä on tehty. Jorvissa ja Porvoossa on hankittu runkolukittavia pyörätelineitä. Sairaaloihin hankitaan lisää telineitä, kun rakennustyömaat vapauttavat tiloja. 3. Viisaan liikkumisen hankkeeseen kuuluvasta pyöräilystä ja julkisesta liikenteestä on julkaistu useita tiedotteita Yammerissa, HUSin intrassa ja Husarissa.

Tavoite 6: Kiinteistöjen ympäristövaikutukset huomioidaan niiden koko elinkaaren ajalta.

Toimenpide	Toteutus
HUSin JCI-laaturjärjestelmän laadinnassa huomioidaan ympäristövastuut mm. osana Toimitilajohtaminen ja turvallisuus -osiota	Vaarallisten aineiden ja -jätteiden JCI järjestelmän ohjeet laadittu.

HUS Ympäristökeskus
Paciuksenkatu 21, Helsinki
PL 303, 00029 HUS
ymparisto@hus.fi

[Lue lisää vuoden 2019 toiminnastamme osoitteessa husinvuosi.fi](https://www.hus.fi/tyo/energia/energia-infografiikka)

• Kuvat: *Matti Snellman, Virpi Vuori, Laura Arho, Mirikka Kujala, Matias Härme*
• Energia-infografiikat: *Mirikka Kujala*